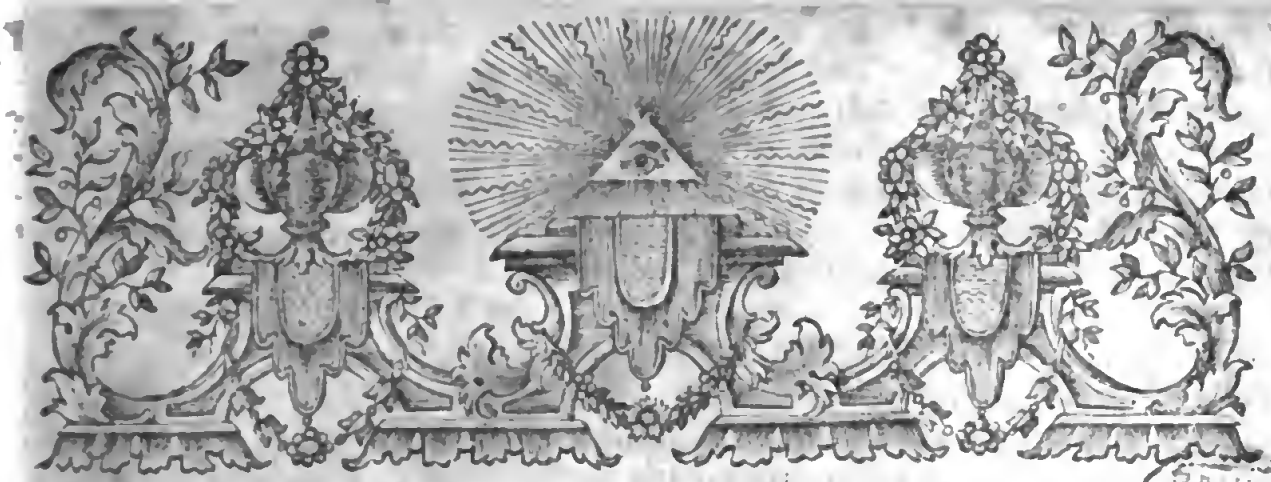

BAYER. STAATS- BIBLIOTHEK MUENCHEN

SYSTEMA NOVUM THEOLOGIÆ CHRISTIANÆ UNIVERSÆ

Auctore

P. MARTINO GERBERT,

Ord. S. B. e Congr. S. Blaſii in Silva nigra.

A quo tempore in ordinem redigi cœpit theologia chriſtiana innumeri *libri ſententiarum*, *ſummæ ſummarum*, omnis generis compilationes & ſyſtemata theologica in lucem prodierunt. Haud temere nihilominus dici putes, nullum omnium theologicarum partium ſyſtema elucubratum ad hoc præſens uſque tempus eſſe. Quod mecum animo verſans deprehendi in ipſis mox principiis, primaque chriſtianæ doctrinæ partitione fuiſſe aberratum a ſcopo. Igitur ab ovo exorſus, haud diſpari ratione, ac olim in philoſophia CARTESIUS, omnibus ſepoſitis præjudiciis theologiæ chriſtianæ prima rimatus principia, ampliorem ſacrarum rerum mox animadverti circuitum, quam vulgo illi etiam hactenus theologi ſibi propoſuerunt, qui theoreticam cum practica conjungendo, materiam theologicam exhauſiſſe ſunt viſi. Ad fidem

Digitized by Google

dem, mores & disciplinam cum redigantur res christianæ, plures, quam fuerit existimatum, sese exerunt partes theologiæ: quas ego singulas a se quidem distinctas, mutuo tamen connexas, ac systematice cohærentes ordinavi, ut ex anterioribus, quantum licet, posteriora demonstrentur, explicenturque; res vero facti ac historicæ justo se ordine consectentur: primum pertractatis iis, quæ ad fidem, deinde quæ ad mores, demum quæ ad disciplinam ritusque ecclesiasticos pertinent.

PROLEGOMENA THEOLOGIÆ præmittuntur: ubi agitur *de principiis theologiæ christianæ* ex doctrina revelata, adminiculis item externis *rationis & disciplinarum humanarum* non *philosophiæ* tantum, sed etiam *historiæ dogmaticæ* seu antiquitatis ecclesiasticæ, *philologiæ* & *criticæ:* ostenditurque *fide* & *ratione*, industriaque humana concurrentibus, quale theologiæ genus emergat, quæve sint partes theologiæ christianæ universæ: ex quibus, quæ ambitum rei christianæ continent, totidem theologici systematis nostri conficiunt volumina ac partes.

Ima Sistit PRINCIPIA THEOLOGIÆ EXEGETICÆ: ubi præmissa *demonstratione revelationis divinæ* in religione christiana, habentur, quæ spectant ad doctrinam revelatam indagandam, explicandam, defendendamque: agiturque *de scriptura sacra* quoad omnes illius partes, ac explicandi modum seu hermeneuticam. *De traditione*, quatenus verbum divinum continet, conservaturque in *ecclesia catholica*, cui infallibilis commissa est auctoritas, exerceturque in communione potestatis legitimæ per summos ecclesiæ pastores, Romanum Pontificem & episcopos, vel in conciliis congregatos, vel etiam per orbem catholicum dispersos: quibus accedunt doctores, idonei doctrinæ revelatæ interpretes ac traditionis testes.

IIda Continet PRINCIPIA THEOLOGIÆ DOGMATICÆ: ubi præeunte solida *religionis christianæ demonstratione*, methodo analytica series dogmatica traditionis ecclesiasticæ exhibetur ad nostra usque tempora, inde ab origine mundi, prot-evangelio promissæ redemtionis in novo testamento consummatæ: quatenus evangelica dogmata prædicata semper sunt, per traditionem pura & integra ad nos perlata, definita & explicata ab ecclesiæ pastoribus & doctoribus. Atque per singulas ætates sistitur *status ecclesiæ, hæreses & schismata, concilia & decreta pontificia, doctores*, qui fidem asseruerunt, fueruntque singularibus de causis & rationibus implicati negotiis religionis.

IIItia Continet PRINCIPIA THEOLOGIÆ SYMBOLICÆ, *ubi ordine symboli apostolici præcipua doctrinæ christianæ capita synthetice explicantur*, asseruntur que contra infideles & sectarios. Etsi vero nomen *theologiæ symbolicæ* in scholis catholicis insuetum sit, fidei tamen capita ea theo-

Digitized by Google

theologiæ parte, quæ theoretica dicitur ſeu ſpeculativa pertractantur quidem; at plerumque omitti ſolent, contra D. THOMÆ exemplum, præcipua CHRISTI myſteria ac ſpei noſtræ objecta in ſymbolo expreſſa: unacum *veræ eccleſiæ demonſtratione*, quæ poſt demonſtrationem revelationis divini verbi in *theologia exegetica*, religionisque chriſtianæ in *dogmatica*, opportune venit atque colophonem addit theoreticæ theologiæ circa fidem, tribus hactenus recenſitis partibus principiorum horumce theologicorum contentæ.

IVta PRINCIPIA THEOLOGIÆ MYSTICÆ *ad renovationem interiorem & ſanctificationem chriſtiani hominis* complectitur, quæ media inter *theoreticam* & *practicam* de utraque participat non in otioſa ſpeculatione aut evanida pſeudomyſticorum contemplatione, ſed operoſa aſceſi: ut *naturæ* noſtræ cognita *corruptione*, neceſſitateque & natura *gratiæ* per *fidem* DEUM cognoſcamus, per *ſpem* erigamur, ut ei per *charitatem* uniamur: qui ſunt triti in theologia tractatus *de natura & gratia virtutibusque theologicis*, perficiuntque *myſticam theologiam chriſtianam* a nobis primum ſuo loco ſeorſim traditam, unacum appendice *de ſtatibus DEO dicatis*. Quo jacto fundamento ad chriſtianam vitam actionesque, ſequitur

Vta Quæ PRINCIPIA THEOLOGIÆ MORALIS *juxta principia & legem evangelicam* comprehendit, ſeu morum regulas ad *actiones humanas* vitamque chriſtianam formandam: *declinando a malo*, & *faciendo bonum* juxta dictamen *conſcientiæ* in fuga *vitiorum* & exercitio *virtutum* ſecundum voluntatem DEI, legemque ſupremam *charitatis* ac officia chriſtiana *decalogi*, ad perfectionem evangelicam exacti: qua ad ſummum bonum finemque ultimum in ſingulis noſtris actionibus dirigimur. In præfatione *notitia theologiæ moralis veteris & novæ præmittitur*.

VIta PRINCIPIA THEOLOGIÆ CANONICÆ ea habet, *quæ ad exteriorem formam gubernationemque eccleſiæ pertinent, perſonas ac res ſacras ſacrisque connexas*. Quæ eſt pars ſingularis theologiæ chriſtianæ, ſuæ ſedi a me reſtituta, ſecretis iis, quæ ad moralem chriſtianam proprie ſpectant, quæve ad liturgicam, quo pertinent reliquæ duæ partes. In præfatione notitia juris canonici veteris & novi habetur.

VIIma PRINCIPIA THEOLOGIÆ SACRAMENTALIS ſeptem nimirum eccleſiæ catholicæ ſacramentorum, pro amplitudine dignitateque materiæ diſtinguit, ac ſeorſim tractat.

VIIIva PRINCIPIA THEOLOGIÆ LITURGICÆ ſpecialiter ſic dictæ demum explicat, de religioſo DEI, tum præcipuo *ſacrificii* cultu, cum aliis etiam *ſacris ritibus*, functionibus in officio divino ac publico

Digitized by Google

dem, mores & disciplinam cum redigantur res christianæ, plures, quam fuerit existimatum, sese exerunt partes theologiæ: quas ego singulas a se quidem distinctas, mutuo tamen connexas, ac systematice cohærentes ordinavi, ut ex anterioribus, quantum licet, posteriora demonstrentur, explicenturque; res vero facti ac historicæ justo se ordine consectentur: primum pertractatis iis, quæ ad fidem, deinde quæ ad mores, demum quæ ad disciplinam ritusque ecclesiasticos pertinent.

PROLEGOMENA THEOLOGIÆ præmittuntur: ubi agitur *de principiis theologiæ christianæ* ex doctrina revelata, adminiculis item externis *rationis & disciplinarum humanarum* non *philosophiæ* tantum, sed etiam *historiæ dogmaticæ* seu antiquitatis ecclesiasticæ, *philologiæ* & *criticæ:* ostenditurque *fide* & *ratione*, industriaque humana concurrentibus, quale theologiæ genus emergat, quæve sint partes theologiæ christianæ universæ: ex quibus, quæ ambitum rei christianæ continent, totidem theologici systematis nostri conficiunt volumina ac partes.

Ima Sistit PRINCIPIA THEOLOGIÆ EXEGETICÆ: ubi præmissa *demonstratione revelationis divinæ* in religione christiana, habentur, quæ spectant ad doctrinam revelatam indagandam, explicandam, defendendamque: agiturque *de scriptura sacra* quoad omnes illius partes, ac explicandi modum seu hermeneuticam. *De traditione*, quatenus verbum divinum continet, conservaturque in *ecclesia catholica*, cui infallibilis commissa est auctoritas, exerceturque in communione potestatis legitimæ per summos ecclesiæ pastores, Romanum Pontificem & episcopos, vel in conciliis congregatos, vel etiam per orbem catholicum dispersos: quibus accedunt doctores, idonei doctrinæ revelatæ interpretes ac traditionis testes.

IIda Continet PRINCIPIA THEOLOGIÆ DOGMATICÆ: ubi præeunte solida *religionis christianæ demonstratione*, methodo analytica series dogmatica traditionis ecclesiasticæ exhibetur ad nostra usque tempora, inde ab origine mundi, prot-evangelio promissæ redemtionis in novo testamento consummatæ: quatenus evangelica dogmata prædicata semper sunt, per traditionem pura & integra ad nos perlata, definita & explicata ab ecclesiæ pastoribus & doctoribus. Atque per singulas ætates sistitur *status ecclesiæ, hæreses & schismata, concilia & decreta pontificia, doctores*, qui fidem asseruerunt, fueruntque singularibus de causis & rationibus implicati negotiis religionis.

IIItia Continet PRINCIPIA THEOLOGIÆ SYMBOLICÆ, *ubi ordine symboli apostolici præcipua doctrinæ christianæ capita synthetice explicantur*, asseruntur contra infideles & sectarios. Etsi vero nomen *theologiæ symbolicæ* in scholis catholicis insuetum sit, fidei tamen capita ea theo-

Digitized by Google

theologiæ parte, quæ theoretica dicitur ſeu ſpeculativa pertractantur quidem; at plerumque omitti ſolent, contra D. THOMÆ exemplum, præcipua CHRISTI myſteria ac ſpei noſtræ objecta in ſymbolo expreſſa: unacum *veræ eccleſiæ demonſtratione*, quæ poſt demonſtrationem revelationis divini verbi in *theologia exegetica*, religionisque chriſtianæ in *dogmatica*, opportune venit atque colophonem addit theoreticæ theologiæ circa fidem, tribus hactenus recenſitis partibus principiorum horumce theologicorum contentæ.

IVta PRINCIPIA THEOLOGIÆ MYSTICÆ *ad renovationem interiorem & ſanctificationem chriſtiani hominis* complectitur, quæ media inter *theoreticam* & *practicam* de utraque participat non in otioſa ſpeculatione aut evanida pſeudomyſticorum contemplatione, ſed operoſa aſceſi: ut *naturæ* noſtræ cognita *corruptione*, neceſſitateque & natura *gratiæ* per *fidem* DEUM cognoſcamus, per *ſpem* erigamur, ut ei per *charitatem* uniamur: qui ſunt triti in theologia tractatus *de natura & gratia virtutibusque theologicis*, perficiuntque *myſticam theologiam chriſtianam* a nobis primum ſuo loco ſeorſim traditam, unacum appendice *de ſtatibus DEO dicatis*. Quo jacto fundamento ad chriſtianam vitam actionesque, ſequitur

Vta Quæ PRINCIPIA THEOLOGIÆ MORALIS *juxta principia & legem evangelicam* comprehendit, ſeu morum regulas ad *actiones humanas* vitamque chriſtianam formandam: *declinando a malo*, & *faciendo bonum* juxta dictamen *conſcientiæ* in fuga *vitiorum* & exercitio *virtutum* ſecundum voluntatem DEI, legemque ſupremam *charitatis* ac officia chriſtiana *decalogi*, ad perfectionem evangelicam exacti: qua ad ſummum bonum finemque ultimum in ſingulis noſtris actionibus dirigimur. In præfatione *notitia theologiæ moralis veteris & novæ præmittitur*.

VIta PRINCIPIA THEOLOGIÆ CANONICÆ ea habet, *quæ ad exteriorem formam gubernationemque eccleſiæ pertinent, perſonas ac res ſacras ſacrisque connexas*. Quæ eſt pars ſingularis theologiæ chriſtianæ, ſuæ ſedi a me reſtituta, ſecretis iis, quæ ad moralem chriſtianam proprie ſpectant, quæve ad liturgicam, quo pertinent reliquæ duæ partes. In præfatione notitia juris canonici veteris & novi habetur.

VIIma PRINCIPIA THEOLOGIÆ SACRAMENTALIS ſeptem nimirum eccleſiæ catholicæ ſacramentorum, pro amplitudine dignitateque materiæ diſtinguit, ac ſeorſim tractat.

VIIIva PRINCIPIA THEOLOGIÆ LITURGICÆ ſpecialiter ſic dictæ demum explicat, de religioſo DEI, tum præcipuo *ſacrificii* cultu, cum aliis etiam *ſacris ritibus*, functionibus in officio divino ac publico

Digitized by Google

dem, mores & disciplinam cum rediganturres christianæ, plures, quam fuerit existimatum, sese exerunt partes theologiæ: quas ego singulas a se quidem distinctas, mutuo tamen connexas, ac systematice cohærentes ordinavi, ut ex anterioribus, quantum licet, posteriora demonstrentur, explicenturque; res vero facti ac historicæ justo se ordine consectentur: primum pertractatis iis, quæ ad fidem, deinde quæ ad mores, demum quæ ad disciplinam ritusque ecclesiasticos pertinent.

PROLEGOMENA THEOLOGIÆ præmittuntur: ubi agitur *de principiis theologiæ christianæ* ex doctrina revelata, adminiculis item externis *rationis & disciplinarum humanarum* non *philosophiæ* tantum, sed etiam *historiæ dogmaticæ* seu antiquitatis ecclesiasticæ, *philologiæ* & *criticæ:* ostenditurque *fide* & *ratione*, industriaque humana concurrentibus, quale theologiæ genus emergat, quæve sint partes theologiæ christianæ universæ: ex quibus, quæ ambitum rei christianæ continent, totidem theologici systematis nostri conficiunt volumina ac partes.

Ima Sistit PRINCIPIA THEOLOGIÆ EXEGETICÆ: ubi præmissa *demonstratione revelationis divinæ* in religione christiana, habentur, quæ spectant ad doctrinam revelatam indagandam, explicandam, defendendamque: agiturque *de scriptura sacra* quoad omnes illius partes, ac explicandi modum seu hermeneuticam. *De traditione*, quatenus verbum divinum continet, conservaturque in *ecclesia catholica*, cui infallibilis commissa est auctoritas, exerceturque in communione potestatis legitimæ per summos ecclesiæ pastores, Romanum Pontificem & episcopos, vel in conciliis congregatos, vel etiam per orbem catholicum dispersos: quibus accedunt doctores, idonei doctrinæ revelatæ interpretes ac traditionis testes.

IIda Continet PRINCIPIA THEOLOGIÆ DOGMATICÆ: ubi præeunte solida *religionis christianæ demonstratione*, methodo analytica series dogmatica traditionis ecclesiasticæ exhibetur ad nostra usque tempora, inde ab origine mundi, prot-evangelio promissæ redemtionis in novo testamento consummatæ: quatenus evangelica dogmata prædicata semper sunt, per traditionem pura & integra ad nos perlata, definita & explicata ab ecclesiæ pastoribus & doctoribus. Atque per singulas ætates sistitur *status ecclesiæ, hæreses & schismata, concilia & decreta pontificia, doctores*, qui fidem asseruerunt, fueruntque singularibus de causis & rationibus implicati negotiis religionis.

IIIcia Continet PRINCIPIA THEOLOGIÆ SYMBOLICÆ, *ubi ordine symboli apostolici præcipua doctrinæ christianæ capita synthetice explicantur*, asseruntur contra infideles & sectarios. Etsi vero nomen *theologiæ symbolicæ* in scholis catholicis insuetum sit, fidei tamen capita ea theo-

Digitized by Google

theologiæ parte, quæ theoretica dicitur ſeu ſpeculativa pertractantur quidem; at plerumque omitti ſolent, contra D. THOMÆ exemplum, præcipua CHRISTI myſteria ac ſpei noſtræ objecta in ſymbolo expreſſa: unacum *veræ eccleſiæ demonſtratione*, quæ poſt demonſtrationem revelationis divini verbi in *theologia exegetica*, religionisque chriſtianæ in *dogmatica*, opportune venit atque colophonem addit theoreticæ theologiæ circa fidem, tribus hactenus recenſitis partibus principiorum horumce theologicorum contentæ.

IVta PRINCIPIA THEOLOGIÆ MYSTICÆ *ad renovationem interiorem & ſanctificationem chriſtiani hominis* complectitur, quæ media inter *theoreticam* & *practicam* de utraque participat non in otioſa ſpeculatione aut evanida pſeudomyſticorum contemplatione, ſed operoſa aſceſi: ut *naturæ* noſtræ cognita *corruptione*, neceſſitateque & natura *gratiæ* per *fidem* DEUM cognoſcamus, per *ſpem* erigamur, ut ei per *charitatem* uniamur: qui ſunt triti in theologia tractatus *de natura & gratia virtutibusque theologicis*, perficiuntque *myſticam theologiam chriſtianam* a nobis primum ſuo loco ſeorſim traditam, unacum appendice *de ſtatibus DEO dicatis*. Quo jacto fundamento ad chriſtianam vitam actionesque, ſequitur

Vta Quæ PRINCIPIA THEOLOGIÆ MORALIS *juxta principia & legem evangelicam* comprehendit, ſeu morum regulas ad *actiones humanas* vitamque chriſtianam formandam: *declinando a malo, & faciendo bonum* juxta dictamen *conſcientiæ* in fuga *vitiorum* & exercitio *virtutum* ſecundum voluntatem DEI, legemque ſupremam *charitatis* ac officia chriſtiana *decalogi*, ad perfectionem evangelicam exacti: qua ad ſummum bonum finemque ultimum in ſingulis noſtris actionibus dirigimur. In præfatione *notitia theologiæ moralis veteris & novæ præmittitur*.

VIta PRINCIPIA THEOLOGIÆ CANONICÆ ea habet, *quæ ad exteriorem formam gubernationemque eccleſiæ pertinent, perſonas ac res ſacras ſacrisque connexas*. Quæ eſt pars ſingularis theologiæ chriſtianæ, ſuæ ſedi a me reſtituta, ſecretis iis, quæ ad moralem chriſtianam proprie ſpectant, quæve ad liturgicam, quo pertinent reliquæ duæ partes. In præfatione notitia juris canonici veteris & novi habetur.

VIIma PRINCIPIA THEOLOGIÆ SACRAMENTALIS ſeptem nimirum eccleſiæ catholicæ ſacramentorum, pro amplitudine dignitateque materiæ diſtinguit, ac ſeorſim tractat.

VIIIva PRINCIPIA THEOLOGIÆ LITURGICÆ ſpecialiter ſic dictæ demum explicat, de religioſo DEI, tum præcipuo *ſacrificii* cultu, cum aliis etiam *ſacris ritibus*, functionibus in officio divino ac publico

Digitized by Google

dem, mores & disciplinam cum redigantur res christianæ, plures, quam fuerit existimatum, sese exerunt partes theologiæ: quas ego singulas a se quidem distinctas, mutuo tamen connexas, ac systematice cohærentes ordinavi, ut ex anterioribus, quantum licet, posteriora demonstrentur, explicenturque; res vero facti ac historicæ justo se ordine consectentur: primum pertractatis iis, quæ ad fidem, deinde quæ ad mores, demum quæ ad disciplinam ritusque ecclesiasticos pertinent.

PROLEGOMENA THEOLOGIÆ præmittuntur: ubi agitur *de principiis theologiæ christianæ* ex doctrina revelata, adminiculis item externis *rationis & disciplinarum humanarum* non *philosophiæ* tantum, sed etiam *historiæ dogmaticæ* seu antiquitatis ecclesiasticæ, *philologiæ* & *criticæ*: ostenditurque *fide* & *ratione*, industriaque humana concurrentibus, quale theologiæ genus emergat, quæve sint partes theologiæ christianæ universæ: ex quibus, quæ ambitum rei christianæ continent, totidem theologici systematis nostri conficiunt volumina ac partes.

Ima Sistit PRINCIPIA THEOLOGIÆ EXEGETICÆ: ubi præmissa *demonstratione revelationis divinæ* in religione christiana, habentur, quæ spectant ad doctrinam revelatam indagandam, explicandam, defendendamque: agiturque *de scriptura sacra* quoad omnes illius partes, ac explicandi modum seu hermeneuticam. *De traditione*, quatenus verbum divinum continet, conservaturque in *ecclesia catholica*, cui infallibilis commissa est auctoritas, exerceturque in communione potestatis legitimæ per summos ecclesiæ pastores, Romanum Pontificem & episcopos, vel in conciliis congregatos, vel etiam per orbem catholicum dispersos: quibus accedunt doctores, idonei doctrinæ revelatæ interpretes ac traditionis testes.

IIda Continet PRINCIPIA THEOLOGIÆ DOGMATICÆ: ubi præeunte solida *religionis christianæ demonstratione*, methodo analytica series dogmatica traditionis ecclesiasticæ exhibetur ad nostra usque tempora, inde ab origine mundi, prot-evangelio promissæ redemtionis in novo testamento consummatæ: quatenus evangelica dogmata prædicata semper sunt, per traditionem pura & integra ad nos perlata, definita & explicata ab ecclesiæ pastoribus & doctoribus. Atque per singulas ætates sistitur *status ecclesiæ, hæreses & schismata, concilia & decreta pontificia, doctores*, qui fidem asseruerunt, fueruntque singularibus de causis & rationibus implicati negotiis religionis.

IIItia Continet PRINCIPIA THEOLOGIÆ SYMBOLICÆ, *ubi ordine symboli apostolici præcipua doctrinæ christianæ capita synthetice explicantur*, asseruntur que contra infideles & sectarios. Etsi vero nomen *theologiæ symbolicæ* in scholis catholicis insuetum sit, fidei tamen capita ea theo-

Digitized by Google

theologiæ parte, quæ theoretica dicitur ſeu ſpeculativa pertractantur quidem; at plerumque omitti ſolent, contra D. THOMÆ exemplum, præcipua CHRISTI myſteria ac ſpei noſtræ objecta in ſymbolo expreſſa: unacum *veræ eccleſiæ demonſtratione*, quæ poſt demonſtrationem revelationis divini verbi in *theologia exegetica*, religionisque chriſtianæ in *dogmatica*, opportune venit atque colophonem addit theoreticæ theologiæ circa fidem, tribus hactenus recenſitis partibus principiorum horumce theologicorum contentæ.

IVta PRINCIPIA THEOLOGIÆ MYSTICÆ *ad renovationem interiorem & ſanctificationem chriſtiani hominis* complectitur, quæ media inter *theoreticam* & *practicam* de utraque participat non in otioſa ſpeculatione aut evanida pſeudomyſticorum contemplatione, ſed operoſa aſceſi: ut *naturæ* noſtræ cognita *corruptione*, neceſſitateque & natura *gratiæ* per *fidem* DEUM cognoſcamus, per *ſpem* erigamur, ut ei per *charitatem* uniamur: qui ſunt triti in theologia tractatus *de natura & gratia virtutibusque theologicis*, perficiuntque *myſticam theologiam chriſtianam* a nobis primum ſuo loco ſeorſim traditam, unacum appendice *de ſtatibus DEO dicatis*. Quo jacto fundamento ad chriſtianam vitam actionesque, ſequitur

Vta Quæ PRINCIPIA THEOLOGIÆ MORALIS *juxta principia & legem evangelicam* comprehendit, ſeu morum regulas ad *actiones humanas* vitamque chriſtianam formandam: *declinando a malo, & faciendo bonum* juxta dictamen *conſcientiæ* in fuga *vitiorum* & exercitio *virtutum* ſecundum voluntatem DEI, legemque ſupremam *charitatis* ac officia chriſtiana *decalogi*, ad perfectionem evangelicam exacti: qua ad ſummum bonum finemque ultimum in ſingulis noſtris actionibus dirigimur. In præfatione *notitia theologiæ moralis veteris & novæ præmittitur*.

VIta PRINCIPIA THEOLOGIÆ CANONICÆ ea habet, *quæ ad exteriorem formam gubernationemque eccleſiæ pertinent, perſonas ac res ſacras ſacrisque connexas*. Quæ eſt pars ſingularis theologiæ chriſtianæ, ſuæ ſedi a me reſtituta, ſecretis iis, quæ ad moralem chriſtianam proprie ſpectant, quæve ad liturgicam, quo pertinent reliquæ duæ partes. In præfatione notitia juris canonici veteris & novi habetur.

VIIma PRINCIPIA THEOLOGIÆ SACRAMENTALIS ſeptem nimirum eccleſiæ catholicæ ſacramentorum, pro amplitudine dignitateque materiæ diſtinguit, ac ſeorſim tractat.

VIIIva PRINCIPIA THEOLOGIÆ LITURGICÆ ſpecialiter ſic dictæ demum explicat, de religioſo DEI, tum præcipuo *ſacrificii* cultu, cum aliis etiam *ſacris ritibus*, functionibus in officio divino ac publico

Digitized by Google

dem, mores & disciplinam cum redigantur res christianæ, plures, quam fuerit existimatum, sese exerunt partes theologiæ: quas ego singulas a se quidem distinctas, mutuo tamen connexas, ac systematice cohærentes ordinavi, ut ex anterioribus, quantum licet, posteriora demonstrentur, explicenturque; res vero facti ac historicæ justo se ordine consectentur: primum pertractatis iis, quæ ad fidem, deinde quæ ad mores, demum quæ ad disciplinam ritusque ecclesiasticos pertinent.

PROLEGOMENA THEOLOGIÆ præmittuntur: ubi agitur *de principiis theologiæ christianæ* ex doctrina revelata, adminiculis item externis *rationis & disciplinarum humanarum* non *philosophiæ* tantum, sed etiam *historiæ dogmaticæ* seu antiquitatis ecclesiasticæ, *philologiæ* & *criticæ:* ostenditurque *fide* & *ratione*, industriaque humana concurrentibus, quale theologiæ genus emergat, quæve sint partes theologiæ christianæ universæ: ex quibus, quæ ambitum rei christianæ continent, totidem theologici systematis nostri conficiunt volumina ac partes.

Ima Sistit PRINCIPIA THEOLOGIÆ EXEGETICÆ: ubi præmissa *demonstratione revelationis divinæ* in religione christiana, habentur, quæ spectant ad doctrinam revelatam indagandam, explicandam, defendendamque: agiturque *de scriptura sacra* quoad omnes illius partes, ac explicandi modum seu hermeneuticam. *De traditione*, quatenus verbum divinum continet, conservaturque in *ecclesia catholica*, cui infallibilis commissa est auctoritas, exerceturque in communione potestatis legitimæ per summos ecclesiæ pastores, Romanum Pontificem & episcopos, vel in conciliis congregatos, vel etiam per orbem catholicum dispersos: quibus accedunt doctores, idonei doctrinæ revelatæ interpretes ac traditionis testes.

IIda Continet PRINCIPIA THEOLOGIÆ DOGMATICÆ: ubi præeunte solida *religionis christianæ demonstratione*, methodo analytica series dogmatica traditionis ecclesiasticæ exhibetur ad nostra usque tempora, inde ab origine mundi, prot-evangelio promissæ redemtionis in novo testamento consummatæ: quatenus evangelica dogmata prædicata semper sunt, per traditionem pura & integra ad nos perlata, definita & explicata ab ecclesiæ pastoribus & doctoribus. Atque per singulas ætates sistitur *status ecclesiæ, hæreses & schismata, concilia & decreta pontificia, doctores*, qui fidem asseruerunt, fueruntque singularibus de causis & rationibus implicati negotiis religionis.

IIItia Continet PRINCIPIA THEOLOGIÆ SYMBOLICÆ, *ubi ordine symboli apostolici præcipua doctrinæ christianæ capita synthetice explicantur*, asseruntur que contra infideles & sectarios. Etsi vero nomen *theologiæ symbolicæ* in scholis catholicis insuetum sit, fidei tamen capita ea theo-

Digitized by Google

theologiæ parte, quæ theoretica dicitur ſeu ſpeculativa pertractantur quidem; at plerumque omitti ſolent, contra D. THOMÆ exemplum, præcipua CHRISTI myſteria ac ſpei noſtræ objecta in ſymbolo expreſſa: unacum *veræ eccleſiæ demonſtratione*, quæ poſt demonſtrationem revelationis divini verbi in *theologia exegetica*, religionisque chriſtianæ in *dogmatica*, opportune venit atque colophonem addit theoreticæ theologiæ circa fidem, tribus hactenus recenſitis partibus principiorum horumce theologicorum contentæ.

IVta PRINCIPIA THEOLOGIÆ MYSTICÆ *ad renovationem interiorem & ſanctificationem chriſtiani hominis* complectitur, quæ media inter *theoreticam* & *practicam* de utraque participat non in otioſa ſpeculatione aut evanida pſeudomyſticorum contemplatione, ſed operoſa aſceſi: ut *naturæ* noſtræ cognita *corruptione*, neceſſitateque & natura *gratiæ* per *fidem* DEUM cognoſcamus, per *ſpem* erigamur, ut ei per *charitatem* uniamur: qui ſunt triti in theologia tractatus *de natura & gratia virtutibusque theologicis*, perficiuntque *myſticam theologiam chriſtianam* a nobis primum ſuo loco ſeorſim traditam, unacum appendice *de ſtatibus DEO dicatis*. Quo jacto fundamento ad chriſtianam vitam actionesque, ſequitur

Vta Quæ PRINCIPIA THEOLOGIÆ MORALIS *juxta principia & legem evangelicam* comprehendit, ſeu morum regulas ad *actiones humanas* vitamque chriſtianam formandam: *declinando a malo*, & *faciendo bonum* juxta dictamen *conſcientiæ* in fuga *vitiorum* & exercitio *virtutum* ſecundum voluntatem DEI, legemque ſupremam *charitatis* ac officia chriſtiana *decalogi*, ad perfectionem evangelicam exacti: qua ad ſummum bonum finemque ultimum in ſingulis noſtris actionibus dirigimur. In præfatione *notitia theologiæ moralis veteris & novæ præmittitur*.

VIta PRINCIPIA THEOLOGIÆ CANONICÆ ea habet, *quæ ad exteriorem formam gubernationemque eccleſiæ pertinent, perſonas ac res ſacras ſacrisque connexas*. Quæ eſt pars ſingularis theologiæ chriſtianæ, ſuæ ſedi a me reſtituta, ſecretis iis, quæ ad moralem chriſtianam proprie ſpectant, quæve ad liturgicam, quo pertinent reliquæ duæ partes. In præfatione notitia juris canonici veteris & novi habetur.

VIIma PRINCIPIA THEOLOGIÆ SACRAMENTALIS ſeptem nimirum eccleſiæ catholicæ ſacramentorum, pro amplitudine dignitateque materiæ diſtinguit, ac ſeorſim tractat.

VIIIva PRINCIPIA THEOLOGIÆ LITURGICÆ ſpecialiter ſic dictæ demum explicat, de religioſo DEI, tum præcipuo *ſacrificii* cultu, cum aliis etiam *ſacris ritibus*, functionibus in officio divino ac publico

Digitized by Google

dem, mores & disciplinam cum redigantur res christianæ, plures, quam fuerit existimatum, sese exerunt partes theologiæ: quas ego singulas a se quidem distinctas, mutuo tamen connexas, ac systematice cohærentes ordinavi, ut ex anterioribus, quantum licet, posteriora demonstrentur, explicenturque; res vero facti ac historicæ justo se ordine consectentur: primum pertractatis iis, quæ ad fidem, deinde quæ ad mores, demum quæ ad disciplinam ritusque ecclesiasticos pertinent.

PROLEGOMENA THEOLOGIÆ præmittuntur: ubi agitur *de principiis theologiæ christianæ* ex doctrina revelata, adminiculis item externis *rationis & disciplinarum humanarum* non *philosophiæ* tantum, sed etiam *historiæ dogmaticæ* seu antiquitatis ecclesiasticæ, *philologiæ* & *critices:* ostenditurque *fide* & *ratione*, industriaque humana concurrentibus, quale theologiæ genus emergat, quæve sint partes theologiæ christianæ universæ: ex quibus, quæ ambitum rei christianæ continent, totidem theologici systematis nostri conficiunt volumina ac partes.

Ima Sistit PRINCIPIA THEOLOGIÆ EXEGETICÆ: ubi præmissa *demonstratione revelationis divinæ* in religione christiana, habentur, quæ spectant ad doctrinam revelatam indagandam, explicandam, defendendamque: agiturque *de scriptura sacra* quoad omnes illius partes, ac explicandi modum seu hermeneuticam. *De traditione*, quatenus verbum divinum continet, conservaturque in *ecclesia catholica*, cui infallibilis commissa est auctoritas, exerceturque in communione potestatis legitimæ per summos ecclesiæ pastores, Romanum Pontificem & episcopos, vel in conciliis congregatos, vel etiam per orbem catholicum dispersos: quibus accedunt doctores, idonei doctrinæ revelatæ interpretes ac traditionis testes.

IIda Continet PRINCIPIA THEOLOGIÆ DOGMATICÆ: ubi præeunte solida *religionis christianæ demonstratione*, methodo analytica series dogmatica traditionis ecclesiasticæ exhibetur ad nostra usque tempora, inde ab origine mundi, prot-evangelio promissæ redemtionis in novo testamento consummatæ: quatenus evangelica dogmata prædicata semper sunt, per traditionem pura & integra ad nos perlata, definita & explicata ab ecclesiæ pastoribus & doctoribus. Atque per singulas ætates sistitur *status ecclesiæ, hæreses & schismata, concilia & decreta pontificia, doctores*, qui fidem asseruerunt, fueruntque singularibus de causis & rationibus implicati negotiis religionis.

IIItia Continet PRINCIPIA THEOLOGIÆ SYMBOLICÆ, *ubi ordine symboli apostolici præcipua doctrinæ christianæ capita synthetice explicantur*, asseruntur que contra infideles & sectarios. Etsi vero nomen *theologiæ symbolicæ* in scholis catholicis insuetum sit, fidei tamen capita ea theo-

Digitized by Google

theologiæ parte, quæ theoretica dicitur ſeu ſpeculativa pertractantur quidem; at plerumque omitti ſolent, contra D. THOMÆ exemplum, præcipua CHRISTI myſteria ac ſpei noſtræ objecta in ſymbolo expreſſa: unacum *veræ eccleſiæ demonſtratione*, quæ poſt demonſtrationem revelationis divini verbi in *theologia exegetica*, religionisque chriſtianæ in *dogmatica*, opportune venit atque colophonem addit theoreticæ theologiæ circa fidem, tribus hactenus recenſitis partibus principiorum horumce theologicorum contentæ.

IVta PRINCIPIA THEOLOGIÆ MYSTICÆ *ad renovationem interiorem & ſanctificationem chriſtiani hominis* complectitur, quæ media inter *theoreticam* & *practicam* de utraque participat non in otioſa ſpeculatione aut evanida pſeudomyſticorum contemplatione, ſed operoſa aſceſi: ut *naturæ* noſtræ cognita *corruptione*, neceſſitateque & natura *gratiæ* per *fidem* DEUM cognoſcamus, per *ſpem* erigamur, ut ei per *charitatem* uniamur: qui ſunt triti in theologia tractatus *de natura & gratia virtutibusque theologicis*, perficiuntque *myſticam theologiam chriſtianam* a nobis primum ſuo loco ſeorſim traditam, unacum appendice *de ſtatibus DEO dicatis*. Quo jacto fundamento ad chriſtianam vitam actionesque, ſequitur

Vta Quæ PRINCIPIA THEOLOGIÆ MORALIS *juxta principia & legem evangelicam* comprehendit, ſeu morum regulas ad *actiones humanas* vitamque chriſtianam formandam: *declinando a malo, & faciendo bonum* juxta dictamen *conſcientiæ* in fuga *vitiorum* & exercitio *virtutum* ſecundum voluntatem DEI, legemque ſupremam *charitatis* ac officia chriſtiana *decalogi*, ad perfectionem evangelicam exacti: qua ad ſummum bonum finemque ultimum in ſingulis noſtris actionibus dirigimur. In præfatione *notitia theologiæ moralis veteris & novæ præmittitur.*

VIta PRINCIPIA THEOLOGIÆ CANONICÆ ea habet, *quæ ad exteriorem formam gubernationemque eccleſiæ pertinent, perſonas ac res ſacras ſacrisque connexas.* Quæ eſt pars ſingularis theologiæ chriſtianæ, ſuæ ſedi a me reſtituta, ſecretis iis, quæ ad moralem chriſtianam proprie ſpectant, quæve ad liturgicam, quo pertinent reliquæ duæ partes. In præfatione notitia juris canonici veteris & novi habetur.

VIIma PRINCIPIA THEOLOGIÆ SACRAMENTALIS ſeptem nimirum eccleſiæ catholicæ ſacramentorum, pro amplitudine dignitateque materiæ diſtinguit, ac ſeorſim tractat.

VIIIva PRINCIPIA THEOLOGIÆ LITURGICÆ ſpecialiter ſic dictæ demum explicat, de religioſo DEI, tum præcipuo *ſacrificii* cultu, cum aliis etiam *ſacris ritibus*, functionibus in officio divino ac publico

Digitized by Google

publico ministerio cultus DEI & sanctorum, curaque pro mortuis. In præfatione historia rerum liturgicarum traditur.

Istis octo partibus totidem voluminibus in 8va breviarium quoddam eruditionis sacræ continetur, quod usui esse queat omnibus illis, qui complexum aliquem totius theologiæ desiderant. Quod omnes illi etiam velle debent, qui litteris dediti, non prorsus a catechesi simplici pendent, si aliud etiam, quam theologicum sequantur institutum. Hi illis saltem, quæ majoribus typis sunt expressa, ipsumque theologiæ systema comprehendunt, contenti esse possunt. Qui vero certo studii sacri genere delectantur aut detinentur, hoc commodi habent, quod partes singulæ ita dispositæ sint, ut quælibet earum seperatim usui esse queat. Omnes vero conjunctim partes studiosis omnibus id præstant, ut antequam in controversias evagentur, principia in promtu habeant, ad firmum in theologia collocandum fundamentum, animoque imbibendum systema aliquod doctrinæ sacræ.

Materiæ ampliores dignioresque dissertationibus seperatim edentur, quæ jam typis paratæ sunt non exiguo numero, recensenturque in præfatione *Apparatus ad eruditionem theologicam* jam editi unacum dis. 2. *de recto & perverso usu theologiæ scholasticæ. Theologia circa præsentiam realem in Eucharistia.* Modo sub prelo sudat *Demonstratio veræ religionis, veræque ecclesiæ.* Sequentur aliæ: *De legitima potestate ecclesiastica tam circa spiritualia, quam temporalia. De communione potestatis ecclesiasticæ inter summos ecclesiæ pastores episcopos & pontificem. De radiis divinitatis in operibus naturæ: providentiæ: gratiæ. De christiana felicitate hujus vitæ. De peccato in Spiritum S. irremissibili. De æqua morum censura adversus rigidiorem & remissiorem. De eo, quod est juris divini & ecclesiastici circa sacramenta. De selectu theologico circa effectus sacramentorum.*

Prost. apud Bibliopolas Augustæ Vind. apud *Matthæum Rieger.*
Colmariæ - - *J. Fontaine.*
Friburgi Brisg. - - *FF. Ignat. & Ant. Wagner.*
Oeniponti - - *Math. Wolff.*
Ulmæ - - *Jo. Conrad. Wohler.*

Digitized by Google